

MORAL EDUCATION – A COMPONENT OF PERSONALITY FORMATION

Georgeta Gabriela Cornea

Lecture, PhD, "Spiru Haret" University of Bucharest

Abstract: The human being is both subject and object of morality. The man is subject because he expresses value judgments. But he is also an object because ideas, judgments, deeds are reflected in a generalized manner via rules, principles, customs and taken moral traditions.

The moral behaviour manifest itself in everyday life, in the personal and civic life, private and public life, social and professional group, in the religious community.

Personality outlining is not possible without taken into account the aspect that should dominate our entire spiritual life: the moral aspect.

The specific of the moral education is determined, on the one hand, by the moral particularities, perceived as social phenomenon, which confers its content, and, on the other hand, by the socio-psychic conditions that are involved in their realization.

Summing up, we can state that personality is the most complex and the most dramatic human reality. In every man we can distinguish the so-called individual being and the purpose of the education is to improve the so-called social being.

Keywords: moral education, personality, individual morality, moral behavior, moral attitude.

Educația morală reprezintă activitatea de formare-dezvoltare a conștiinței morale a personalității realizabilă prin intermediul valorilor etice care concentrează toate dimensiunile *binelui moral*. Educația morală are ca obiectiv fundamental formarea-dezvoltarea *conștiinței morale* care vizează optimizarea raporturilor omului cu lumea și cu sine. Acest obiectiv pedagogic fundamental este realizabil la nivel: *teoretic* (noțiuni-sentimente-stări volitive; norme-convingeri *morale*) și *aplicativ* (obișnuințe-atitudini *morale*; comportament *moral*, conduită *morală*), prin intermediul unor conținuturi specifice (de ordin civic, juridic, religios etc.) și a unor metode specifice (povestirea, conversația, explicația, exercițiul, exemplul, aprobarea, dezaprobarea, analiza de caz etc. - cu semnificație *morală*).

Educația morală este o componentă a educației prin care se realizează formarea și dezvoltarea conștiinței și a conduitei morale, formarea profilului moral al personalității, elaborarea comportamentului social-moral. Esența educației morale constă în „crearea unui cadru adecvat interiorizării componentelor moralei sociale în structura personalității morale a copilului, elaborarea și stabilizarea, pe această bază, a profilului moral al acestuia în concordanță cu imperativele societății noastre”.

Problemele educației, educația morală, presupun inițierea persoanelor într-un limbaj constrângător (normele etice) ce-i sprijină în manifestarea unor atitudini, trăiri, conduite autonome, libere. De aici pornește un conflict interior, și anume paradoxul educației morale de a forma persoanele îndrumându-i către conștientizare, inteligență și autonomie înaltă. Deci o cauză ar fi achiziționarea obișnuințelor de comportament și asumări profund diriguitoare activității dezirabile prin strategii relativ constrângătoare. Moralitatea individuală, ca produs al educației, este parte componentă

a structurii de ansamblu a personalității, influențează dezvoltarea acesteia și are un profil distinct și specific.

Formarea conduitei și conștiinței morale favorizează unul din cele mai complexe planuri în formarea personalității : se bazează pe acțiuni și deprinderi morale, care abia prin cristalizarea și generalizarea lor se vor structura ca trăsături de ordin moral. Frumusețea morală se manifestă și angajează copilul în aprecierea panoramei acesteia, ce are contribuție majoră pentru perceperea, recepționarea, înțelegerea și totodată stabilirea unui climat armonios și benefic pentru o educație morală superioară.

Educația morală constă în activarea pedagogică a normelor, principiilor, valorilor morale specifice unei societăți istoric determinate în vederea formării de atitudini, sentimente, convingeri, comportamente, deprinderi și obișnuințe morale, a trăsăturilor, morale de personalitate. Este o activitate sistematic organizată de diferite instituții sociale, între școala ocupă poziția cea mai importantă.

Educarea tinerilor în spiritul înaltei moralități se realizează numai într-o comunitate sănătoasă. Astfel e necesar ca trăsăturile esențiale ale personalității să fie formate în școală, sistematic și consecutiv, fundamental fiind exigența față de sine și disciplina conștientă, care duc la democratizarea și îmbunătățirea relațiilor dintre oameni. Procesul de formare a sentimentului moral trebuie să conțină un algoritm precizat, judicios, să țină cont de particularitățile individuale și de vârsta ale copiilor.

Scopul și obiectivele cercetării:

Principalul scop al acestui proiect este acela de a evidenția nivelul de moralitate al elevilor și a trage un semnal de alarmă factorilor implicați în educație. Lipsa timpului acordat fiecărui elev, care vine din familie cu problemele sale, lipsa în unele școli a consilierului școlar, a psihologului, de asemenea lipsa de timp acordată prin curriculum consilierii elevilor reprezintă tot atâtea piedici în educația morală a copilului

O1. Stabilirea gradului de implicare a factorilor cu responsabilități în educația morală a copiilor din populația cercetată. Partea responsabilă de formarea educației morale la copii rămâne Școala, alături de Familie, apoi Societatea.

O2. Elaborarea unor măsuri și activități de educație morală a copiilor din populația cercetată

Prin școală este la îndemâna profesorilor să inițieze acțiuni, activități școlare și extrașcolare care să vizeze educația morală a copiilor; în proiectul planului de școlarizare al fiecărei școli pot fi prinse ținte specifice focus pe educația morală, pe formarea conștiinței morale, a convingerilor morale

Ipoteze de lucru

Ca punct de plecare în desfășurarea cercetării am pornit de la următoarele ipoteze de lucru:

- Se prezumă că nivelul de educație morală al copiilor este diferit și influențat de factori sociali și individuali.
- Responsabilitatea pentru educația morală a copiilor este asumată diferit, în funcție de gradul de implicare a factorilor educaționali.
- O educație morală optimă presupune un demers educațional orientat și planificat cu scopuri precise.

Organizarea și desfășurarea cercetării

Cercetarea a fost efectuată asupra unui eșantion format din 56 de elevi din clasele I –VIII, de la Școala Gimnazială nr. 13 Brașov. Elevii sunt atât din ciclul primar, cât și din cel gimnazial(25 din clasele primare și 31 din gimnaziu).De asemenea, am aplicat interviul dirijat pe bază de întrebări asupra a 37 de cadre didactice, care lucrează în

școală. Selecția a reprezentat segmentul de dascăli care sunt responsabile de educația copiilor din școală.

Metode de cercetare

În realizarea cercetării privind nivelul de educație morală al copiilor am folosit două metode:

1. Interviuul dirijat pe bază de întrebări performante, care se adresează persoanelor cu responsabilități în educația morală a elevului. Ca instrument de lucru am folosit Ghidul de interviu.
2. Din aplicarea anchetei pe bază de chestionare s-au desprins următoarele:
 - Analiza statistică (SPSS)
 - Analiza, relații

Prelucrarea și interpretarea rezultatelor cercetării

Au fost chestionați 56 de elevi: 25 din clasele primare și 31 din clasele gimnaziale. Dintre ei, 42 au fost de sex feminin și 14 de sex masculin. Vârstele lor sunt cuprinse între 9 și 14 ani. Toți 56 de elevi domiciliază în mediu urban. Din cei 56 de elevi, 32% locuiescu ambii părinți, 15% numai cu un părinte, 14% cu bunicii și 5% cu alte rude. La întrebarea dacă consideră că au acces la educație prin școală 26 elevi au răspuns afirmativ, 15 negativ și 15 consideră că au acces limitat. Privind participarea acestora la întocmirea Regulamentului clasei alături de colegii lor, 15 au răspuns în mare măsură, 29 în mică măsură și 12 în nici o măsură. Exemplele pozitive care îi inspiră pe acești elevi sunt date de: părinți (32 au răspuns -mama, 8 au ales tata), prieteni (7) profesori (5), restul de rude și vecini. La întrebarea „Dacă ar fi profesor, cele mai importante trei comportamente pe care le-ar aprecia la elevi, aceștia au ales Politețea (38), Umorul (11) și Respectul față de ceilalți (7). Interesant a fost și răspunsul elevilor la întrebarea ce ar alege între minciună și adevăr, chiar dacă pot avea de suferit, aceștia au preferat Minciuna (32 răspunsuri) față de Adevăr (24).

Rezultatele interviului aplicat profesorilor

Vârsta profesorilor din eșantionul ales este cuprinsă între 28 și 59 de ani. Au răspuns la chestionar profesori de religie, de matematică, limba română, geografie, arte, chimie și limbi străine, psiholog școlar, profesor de educație civică, învățători, educatoare, logoped, consilier școlar. Din cei intervievați, 25 sunt căsătoriți, 3 divorțați și 11 necăsătoriți. Gradul de studii atins este de 42 % studii superioare de lungă durată, 35% liceul, 13 % master absolvit sau în curs de absolvire și 8 %, studii superioare de scurtă durată. Aceștia au reușit să definească “moralitatea” în proporție de 85 % și 98% să ofere câte trei exemple de conduită morală în societate.

Concluzii

Analiza fiecărei ipoteze emise și analizată confirmă nivelul de moralitate al copilului, care este acceptabil. Persistă în educația morală a copilului următoarele neajunsuri:

- Părinții plecați la lucru în străinătate, divorțați, educația renevin unor terțe persoane din familie (unchi, mătuși, bunici, frați mai mari etc)
- Lipsa realelor modele morale din societate
- Frecventarea unor grupuri de prieteni fără știința sau supravegherea părinților
- Lipsa unor programe focus în școală pe termen lung și cu obiective clare.

Responsabilitatea pentru educația morală a copiilor este asumată diferit, în funcție de gradul de implicare a factorilor educaționali.

În urma studiilor efectuate, am constatat că pentru formarea conduitei și conștiinței morale se favorizează unul din cele mai complexe planuri în formarea personalității : se bazează pe acțiuni și deprinderi morale, care abia prin cristalizarea și

generalizarea lor se vor structura ca trăsături de ordin moral. Frumusețea morală se manifestă și angajează copilul în aprecierea panoramei acesteia, ce are contribuție majoră pentru perceperea, recepționarea, înțelegerea și totodată stabilirea unui climat armonios și benefic pentru o educație morală superioară.

Părinții și educatorii contribuie, în strânsă colaborare, la ridicarea nivelului educativ al elevului integrat în colectiv. Reușita acestei acțiuni presupune însă o cunoaștere specială a fiecărui copil. El trebuie urmărit permanent și profund, sub toate aspectele personalității lui.

Factorul decisiv în succesul școlar îl reprezintă raportarea corectă a realității în existența activității comune familie-școală. Sunt necesare sisteme complexe de dezvoltare a responsabilităților individuale și colective, în concordanță deplină cu preocupările, interesele, deprinderile și aptitudinile fiecărui copil. Cu intrarea în școală (de la vârsta de 6 ani) problemele muncii de educație devin mai complexe și odată cu ele și rolul familiei, școala constituind pentru copil un nou mediu căruia trebuie să i se adapteze și care va influența enorm dezvoltarea sa.

O serie de sarcini educaționale sunt preluate în mod special de școală, dar familia rămâne implicată chiar și în realizarea acestora rămânându-i în același timp și multe altele în care rolul principal îl are în continuare. Fără participarea părinților, efortul educativ organizat prin instituțiile școlare poate fi frânt, deviat sau deformat.

Astfel, prima ipoteză a evidențiat nivelul de educație morală al copiilor, care este influențat de factorii sociali școală, familie și societate, fiind diferit și individual. În funcție de gradul de implicare a factorilor responsabili pentru educația morală a copiilor, se confirmă și a doua ipoteză, care vizează asumarea diferită a acestei responsabilități.

Rezultatele cercetării au fost relevante pentru demersul educațional ce trebuie orientat și planificat cu scopuri precise în vederea realizării educației morale la copii, ceea ce era emis în ultima ipoteză.

Se constată că Educația morală în școală are nevoie de realizare în mod organizat, planificat. Pentru realizarea Educației morale, toți factorii trebuie să fie implicați, de exemplu în cursuri de formare profesională a educatorilor, în organizarea de activități specifice în cadrul școlii, de îndrumare a cadrelor didactice de implicare în educația morală;

Fiecare profesor responsabil al unui colectiv de elevi are nevoie anual de un plan de educație morală a copiilor.

„Putem renaște prin educație, ceea ce presupune dezvoltarea creativității moral-spirituale; finalitatea majoră a educației pentru valori morale este dezvoltarea creativității moral-spirituale; educația morală nu se reduce la educația civică și nici la educația pentru drepturile omului, ci ea presupune raportarea la un sistem armonios, care să fie deschis valorilor general umane, al valorilor creștine, al valorilor tradiționale specifice, al valorilor modernității și contemporaneității. [...]. Educația pentru valori morale presupune un educator liber și creator în ordine morală, care își asumă responsabil paradoxul educatorului privind sacrificiul de apostol și erou subordonat nobilei misiuni.”¹

BIBLIOGRAPHY

1. Bâțlan, I. (1998) *Philosophia moralis. Prelegeri de etică*, București, Editura Didactică și Pedagogică.

2. Bunescu, Ghe., (1998) *Școala și valorile morale*. București, Editura Didactică și Pedagogică.
3. Geissler, E., (1977), *Mijloacele de educație*, E.D.P., București.
4. Huszar, T. (1967), *Morala și societatea*, Editura Politică, București.
5. Iosifescu, V. (2011), *Duplicitate și Educație Morală* Conf. Univ. Dr. , Editura: Aramis, Bucuresti.
6. Lazar, C. (1999), *Autoritate și deontologie*, Editura Licorna.
7. Lazăr, C. (2010), *Etică și deontologie*, Editura Licorna.
8. Neacșu I. (1990), *Instruire și învățare*, Editura Științifică, București.
9. Nicola, I. (1994), *Pedagogie*, E.D.P., București.
10. *Pedagogie și Teoria educației- Educația XX*, Vol. II, Editura Aramis, București, 2002
11. Piaget, J. (1980) *Judecata morală la copil*, editura Didactică și pedagogică, București.